

L'incendi dels mots

EL CASTELL DE LA PURESA
Pere Gimferrer

Pròleg: Josep Pedrals
Editorial: Proa
Barcelona, 2014
Pàgines: 88
Preu: 16 euros

Pere Gimferrer
reuneix deu poemes
en el seu últim llibre
ANDREU PUIG

Libres

Aquest és el primer llibre de poemes en català de Pere Gimferrer des de l'any 2001, el d'aparició d'*El diamant dins l'aigua*. Els últims anys, però, l'autor barceloní ha menat una fecunda activitat lírica en castellà, la llengua amb què va començar la seva exploració poètica ara fa 50 anys: *Amor en vilo* (2006), *Rapsodia* (2011) i *Alma Venus* (2013). M'avanço a dir que *El castell de la pureza* no és un llibre més de l'autor: format per deu poemes llargs, l'obra celebra, per damunt de tot, la llengua catalana, la seva rica tradició. Gimferrer defensa que no inventa cap ni una de les paraules que fa servir, que són moltes, algunes de les quals –d'ús escàs o confinades als documents literaris– fulguren com tresors acabats de descolgar damunt la pàgina. En el poema *Ensenhamen*, aquell en què es fa més palès l'homenatge a la substància poètica primigènica, llegim això: “La paraula, vestida de fulles de tardor / o de metall de fulles de primavera, esclata / com el ram de raïms a les mans de la nit”. Aquesta és, també, la composició en què es recorda el segle d'or de la nostra literatura: “del cel del segle quinze vénen els mots d'un vers”.

No podem llegir Gimferrer com llegiríem altres poetes de la seva generació, catalans o d'altres àmbits. El barceloní ha compost un codi molt personal i no aplicable a altres poètiques. La seva poesia –en la tradició del *trobar clus*– és feta d'una munió d'interessos temàtics, de connexions erudites i subtils, de suggestions extremes, en què el lector mitjà arregarà més aviat poca cosa; però, encara més que això, està construïda sobre una base eminentment musical: el so hi canta, hi construeix el seu propi sentit, i moltes de les imatges –enlluernadores, certament, i fins al·lucinades– van enfilant un discurs tan sorprenent com difícilment reductible a interpretacions unívocues, sovint servint-se de la contigüitat fònica. És cert que, en aquest llibre, a diferència, potser, d'altres obres de l'autor, advertim en algun poema un argument mínim, que sosté la reflexió: és el cas, per exemple, d'*El Claustre Verd*, que es refereix als frescos de la florentina església de Santa Maria Novella pintats per Paolo Uccello –uns frescos que representen el diluvi universal–. Doncs bé, aquesta obra va patir d'humitats, amb la qual cosa el tema de la pintura i la seva pròpia matèria o condició es confonen atzarosament i significativament: “Així viurem de l'aigua despertada, / com el diluvi que en el Claustre Verd / sembla que hagi amarat les figures d'Uccello”. L'anècdota, tan reveladora, li serveix per reflexionar sobre el temps, i, de tot plegat, en surten uns versos magnífics: “tot ho ha transfigurat el temps que llaura / i allò que fou efímer és ja definitiu”.

Un altre dels poemes amb un tènue fil argumental és el titulat *Perspectiva Borromini*. El poeta hi relaciona dos fets distanciats per mig segle: la guerra civil espanyola, en què el seu pare va lluitar a Lleida, i la seva pròpia circumstància, en un any, el 1988, en què estava a punt de publicar *El vendaval*, a la sòbria i multilingüe col·lecció de Península.

Són poemes de recompte i relligament. La forma que adquireixen és pròxima a l'explosió de motius, per mor d'aquella contigüitat fònica i referencial que deia més amunt. Però, en definitiva, el que ambiciona la poesia última de l'autor és la unitat: “tots unitat són els estels contraris, / tots unitat al fogall del poema, / allò que és ens té desperts a trenc de dia”. El vermell és, ben manifestament, el color d'aquesta obra, i el poeta

Retorn?

Durant els últims anys, cada cop que li preguntàvem quan tornaria al català, el poeta sempre negava el fet d'haver-lo abandonat i argumentava qüestions de poesia epistolar amb la musa. Difícil d'entendre en les decisions, el geni de Gimferrer, però, continua viu i amb les mateixes prerrogatives de sempre. (D.C.)

ens proporciona molts besllums del *sentiment* d'aquest color: “Així la nostra vida: una llegenda, / una careta de vellut vermell.” O, en un altre poema, la vida és comparada a “un mocador vermell tacat de sang” (record del que, segons una llegenda, va recollir una mica de sang del president Companys, i que, molts anys a venir, motivaria una obra d'Antoni Tàpies).

“Som hostes de l'aire i el llamp desquadrnat”, escriu Pere Gimferrer. A la intempèrie, efímers com som, moridors com som, busquem refugi en racons com l'amor: “sabrem morir distrets en la claror, / però tots dos fets una sola estàtua”. En l'amor i en l'escriptura: “saber que som és viure de l'incendi dels mots”. Que aquest foc no deixi, doncs, mai de regar-nos! *